

УДК 133.2 (043.2)

Зильова А.Д.

Національний авіаційний університет, Київ

СУЧАСНИЙ ВИМІР «ПАЙДЕЙ» СОКРАТА

У перекладі з грецької термін «пайдейя» («país» – дитина, виховання, культура) означає спосіб формування самостійної, розвинутої особистості, здатної до здійснення громадянських обов'язків. Виховання в античній культурі займало центральне місце. Саме воно, на думку античних мислителів, відрізняло людину від тварини, елліна від варвара, вільного від раба, філософа від черні. Виховання було пов'язане з політичною діяльністю, з формуванням суспільних рис і воно мало настільки універсальні функції, що випереджало сучасну ідею культури у виховному її розумінні. Також «пайдейя» в Греції характеризується ідеєю зв'язку виховання і освіти. Відповідно до грецької системи освіти, людина формувалася як особистість зі своїми цінностями, а не лише професіонал у своїй галузі.

Особливе місце в освітньо-виховних поглядах Античності займає «пайдейя» Сократа. За словами Сократа, людина народжена для «пайдейя», яка сповнює її внутрішнє життя найвищим багатством, робить її по-справжньому культурною, дозволяє пізнати істину, набути духовної свободи. Головною серед життєвих цілей людини Сократ вважав моральне самовдосконалення. Філософ був одним з основоположників вчення про добру природу людини, був переконаний, що людина вже володіє розумною свідомістю, яка спрямована до добра та істини. Надаючи особливого значення природній схильності, Сократ бачив найбільш вірний шлях прояву здібностей людини в самопізнанні: «Хто знає себе, той знає, що для нього корисно, і ясно розуміє, що він може і чого він не може». Природні здібності людини Сократ пов'язував з правом на освіту: «Могутні духом... якщо отримають освіту... стають відмінними... корисними діячами. Залишившись без освіти, вони бувають дуже дурними, шкідливими людьми». Сократ викладав своє вчення в будь-якій аудиторії, будь то міська площа або алеї Лікея. Головне завдання наставника вбачав у тому, щоб пробудити потужні душевні сили учня. Таке «повивальне мистецтво» допомагало «самозародженню» істини в свідомості учня.

Сократівський спосіб виховання є, в першу чергу, «турботою про душу», яка розуміється філософом як богослужіння, відкриття божественного в людині. На думку В. Йегера, саме у Сократа слово «душа» набуває для європейської традиції духовної і моральнісної цінності. Основу сократівського виховання складає строго визначена ієрархія цінностей. Душевні блага займають в ній перше місце, тілесні – друге, а зовнішні, наприклад, власність чи влада – останнє. Саме ця повністю аксіологічна система виховання буде підхоплена багатьма пізнішими культурами. Важливим є і те, що для Сократа етичний кодекс визначається природою людини, а мораль є виразом правильно зрозумілої людської природи. Заклик Сократа піклуватися про душу став проривом грецького духу до нової форми життя, заснованої на духовних цінностях. А власне життя філософа було втіленням нового ідеалу, і в цьому була найбільша сила «пайдейя» Сократа.

Науковий керівник: Скиба І.П.